

Jelenségnaptár

2004. január (JD 2 453 006–2 453 036)

A bolygók láthatósága

Merkúr. Hajnalban látható a keleti látóhatár fölött. 17-én van legnagyobb nyugati kitérésben, 24° -ra a Naptól, ekkor másfél órával kel a Nap előtt.

Vénusz. Este a nyugati égbolt feltűnő égitestje. A hó elején két és fél órával, a végén három és fél órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-4^m,0$, lassan növekszik, fázisa 0,8, lassan csökken.

Mars. Az éjszaka első felében látható a Pisces csillagképben. Éjfél tájt nyugszik. Január közepén fényessége $0^m,5$, látszó átmérője $7'',5$, mindkettő gyorsan csökken.

Jupiter. Éjfél előtt kel. Az éjszaka második felében látható a Leo csillagképben. Fényessége $-2^m,3$, látszó átmérője $41''$.

Szaturnusz. Csaknem egész éjszaka látható a Geminiben. Napkelte előtt nyugszik. Fényessége $-0^m,4$, látszó átmérője $20''$.

Uránusz, Neptunusz. A Neptunusz az év első napjaiban, az Uránusz egész január folyamán megkereshető a kora esti égbolton, de láthatóságuk gyorsan romlik.

A hónap változója: a CN Orionis

Év végi ajánlatunkban az Orion aktív, viszonylag fényes törpe növőjára, a CN Orionisra hívjuk fel a legalább 10–15 cm-es műszereket használó észlelő amatőrök figyelmét. A fényes jelző természetesen csak a maximumra vonatkozik, ugyanis a csillag idejének jelentős részét inner sanctum tartományban, 15 magnitúdó alatt tölti. Ugyanakkor meglepően gyakran, alig 2–3 hetente kitöréseket mutat, melyek átlagos fényessége $12^m,0$ körüli. Szinte pontosan 4 fokkal keletre található az Orion-ködtől (l. térképünk kis inzertjét, ami az AAVSO Variable Star Atlas 83. térképlapjának részlete), ezért azonosítása nem különösebben nehéz. Gyors változásai miatt érdemes minden

Holdfázisok

07. 15:40 UT	telehold
15. 04:46 UT	utolsó negyed
21. 21:05 UT	újhold
29. 06:03 UT	első negyed

Mira és SRA maximumok

01. W And	7,4	VA 8
01. V CMi	8,7	VA 13
01. R Vir	6,9	VA 11
01. X Oph	6,8	VA 12
03. R Boo	7,2	VA 14
04. R And	6,9	VA 11
04. Y And	9,2	VA 7
05. SU Vir	9,4	VA 16
05. W CrB	8,5	VA 8
06. S Oph	9,5	
06. W Leo	9,8	
09. U Ser	8,5	VA 3
13. RY Oph	8,2	VA 4
15. T Gem	8,7	VA 6
17. RS Aqr	10,0	
18. U Aur	8,5	VA 10
22. R Lib	10,3	
24. Y Del	9,9	
21. W Aur	9,2	
29. S Her	7,6	VA 6
31. U Vir	8,2	VA 4

Mély-ég ajánlat

A μ Persei vidékének objektumai. Beküldési határidő:
2004. január. 6.

A hónap Messier-objektuma: az M46

A Puppis elég alacsonyan látható, telehold méretű, szép és fényes nyílthalmazát ajánljuk észlelőink figyelmébe. Az M46 Messier saját felfedezése, jelentőségét az adja, hogy ez az első bővítés (Messier 1771 februárjában az M46, 47, 48, 49 objektumokkal bővíti az első, 45 objektumos katalógust).

Mermilliod adatbázisa szerint a halmazt 5400 fényév távolságból láthatjuk. Kb. 150 darab 13^m -nál fényesebb csillagot tartalmaz egy fizikailag 30 fényév átmérőjű csomóban, vagyis igen tekintélyes méretű. Legfényesebb fősorozati csillagai A0 típusúak, korát 300 millió évre becsülhetjük. Trümpler klasszifikációja szerint II,2,r típusú.

A halmaz híressége a „benne” lévő NGC 2438 = FC 87 planetáris köd. Ez azonban feltehetően nem a halmaz tagja, hanem rávetülő objektum. W. Götz (1986) szerint a planetáris köd távolsága 2900 fényév, közelebb van tehát a halmaznál, radiális sebessége pedig -77 km/s, 43 km/s-mal kevesebb, mint az M46-é, ezért akkor sem lehetne halmaztag, ha épp a halmaz távolságában lenne. Nyitott kérdés, hogy egy fiatal halmazban elvileg kialakulhatnak-e planetáris ködök; jelen ismereteink szerint a kisebb tömegű csillagokból várható PL, majd fehér törpe kialakulása. Am például a Fiastyúk csillagai közt is számos fehér törpét látunk, amelyek abban a fiatal halmazban látványosan a nagytömegű csillagokból alakultak ki: kérdés, hogy hogyan. (SzMGy)

MCSE-tagtoborzó 2004

Egyesületünkhöz számtalan módon jutnak el a csillagászat iránt érdeklődők (sajtó, rádió, Internet stb.), azonban a mai digitális világban is a személyes kapcsolatok a legfontosabbak – a legtöbb új tagot maguk az MCSE-tagok toborozzák barátaik, ismerőseik köréből. Kérjük tagjainkat, hogy – mint eddig is – hívják fel csillagászat iránt érdeklődő ismerőseik figyelmét az MCSE-re, kiadványainkra, programjainkra, honlapjainkra. Nem csupán új tagokat várunk, hanem régi amatőröket is, akik korábban már kapcsolatba kerültek az MCSE-vel, de különféle okok miatt – elköltözés, anyagi okok – „lemorzsolódtak”, és már nem fizetnek tagdíjat. A belépés, tagdíjfizetés lehetőségei:

- **Sárga csekken:** a Meteor októberi és novemberi számával is kiküldtünk egy-egy csekket. A többletcsekket továbbadhatják az érdeklődőknek.

- **Rózsaszín csekken,** a megszokott módon, az MCSE postacímére (1461 Budapest, Pf. 219.) küldhető a tagdíj.

- A **Polaris Csillagvizsgálóban** személyesen, az esti bemutatások időszakában (kedd, csütörtök, szombat, 18 és 22 ó. között).

- **Banki átutalással:** bankszámla számunk: 62900177-16700448 (feltétlenül tüntessék fel a közlemény rovatban teljes címüket)!

Örömmel küldenénk befizetési csekkeket és MCSE-tájékoztatókat mindazoknak, akik részt vennének tagtoborzó akciónkban.

A rendes tagdíj összege 2004-re 4800 Ft. Tagjaink illetménye a Meteor 2004-es évfolyama és a Meteor csillagászati évkönyv 2004 c. kötet. Nem tagok számára a Meteor 2004-es évfolyamának előfizetési díja 4945 Ft, a Meteor csillagászati évkönyvé 1900 Ft.

A szomszédos országok amatőrcsillagászai számára a magas postaköltségek miatt a tagdíj összege 6000 Ft (a postaköltségek egy részét átvállalja az MCSE). A Magyarországgal nem határos országokban élő tagjaink számára a tagdíj összege 2004-re 9000 Ft.

Új magán-obszervatórium Veszprémben: a Castor Csillagvizsgáló